

"דרוש המוסר" של ר' ישראל מפולוצק על הפסוק

"הוא עשנו ולו אנחנו"

- שיחה בפרסום ראשון מכ"ק אדמו"ר הריי"צ -

בקשר עם יום הגדול והקדוש ג' תמוז דשנת המאה הננו להביא - בפירסום ראשון - שיחת-קודש של בעל הגאולה כ"ק אדמו"ר הריי"צ מאחרון של פסח תרצ"ו • חלקים משיחה זו פורסמו בספר השיחות תרצ"ו-השי"ת על פי רשימת השומעים אך כעת התגלתה השיחה בכתב יד קדשו של הרבי הריי"צ ובה תוספת מרובה ביותר • השיחה נכתבה במקורה באידית ומובאת כאן בתרגום חפשי • חלק עיקרי של השיחה הוא סיפור על אחד מתלמידי המגיד ממעזריטש הצדיק ר' ישראל מפולוצק • בסיפור נכלל ביאור בא' מפסוקי הקאפיטל של כ"ק אדמו"ר מה"מ בשנת המאה "דעו כי ה' הוא האלוקים הוא עשנו ולו אנחנו" • חלקים נוספים משיחות חג הפסח של אותה שנה יראו אור בגליונות הבאים

הביא לדפוס: הרב שלום יעקב חזן; מאידית: א. אברהם

אצל חסידים היה נהוג אשר אפילו את גדולי הרבנים שהיו מפורסמים בגאונותם הגדולה - כמו הרה"ג הר"י אייזיק מהאמיל הרה"ג הר"י אייזיק מוויטעבסק הרה"ג ר' ברוך מרדכי מבאברויסק הרה"ג ר' הלל - היו קורים בשם מ"צ - ראשי-תיבות "מורה צדק" - או "מורה הוראה" היה מורגל הביטוי "חסיד'ישער מ"ץ" או "חסיד'ישער מורה הוראה".

השם מ"ץ צמח ויצא לאור עולם מעניין מסויים שסופר ע"י אדמו"ר הזקן.

הרבי נתן לשלושת האברכים הראשונים הנ"ל היתר הוראה עם סמיכה מלאה אחד מהם היה הרה"ג הר"י אייזיק וויטעבסקער שאז היה צריך להתקבל כרב באסטראוונע - עיירה קטנה ליד וויטעבסק -.

במשך שלושה שבועות - מספר הרה"ג הרי"א - בתן אותנו הרה"ג הרי"ל - אחי כ"ק אדמו"ר הזקן - בכמה הלכות בכל חלקי השולחן ערוך ולבסוף בתן אותנו כ"ק אדמו"ר ונתן את הסמיכה.

בשעה שהרבי נתן לנו את הסמיכה הוא אמר: רב נקרא "מורה הוראה" ו"מארי דאתרא" הוא מורה דרך והוראה כיצד צריך להתנהג ובוזה נהיה הוא "מארי דאתרא" בעל-הבית על המקום התואר של הבורא יחיד ית' מצד הבריאה הוא התואר "מקום" היות והוא "מקומו של עולם" המורה-הוראה ע"י הוראתו והדרכתו הינו "מארי דאתרא" - אם הינו מנהיג בהוראה טובה נהיה ה"אתרא" כלי לאלוקות אך באם ח"ו אינו מנהיג בהנהגה טובה הרי שה"אתרא" אינו כלי לאלוקות ח"ו. וזה הפירוש "מארי דאתרא" בו ובהוראתו והדרכתו תלוי הענין של "מקום" צריך להיות מורה צדק להשריש את הענין של לפני משורת הדין.

אימרה זו של אדמו"ר הזקן היא היסוד והשורש לכך שאצל חסידים אפילו את גדולי הרבנים המפורסמים קראו בשם מ"ץ.

רב הנמצא במקום צריך להיות מסור לכל ענייני

"מארי דאתרא" בו ובהוראתו

והדרכתו תלוי הענין של

"מקום" צריך להיות מורה

צדק להשריש את הענין של

לפנים משורת הדין. אימרה זו

של אדמו"ר הזקן היא היסוד

והשורש לכך שאצל חסידים

אפילו את גדולי הרבנים

המפורסמים קראו בשם מ"ץ

העיר ולהתעסק עם אנשי עדתו להיות מורה הוראה ומדריך בדרכי התורה והמצוה וכפי שהרבי מורה צריך רב להיות מורה צדק להשריש את הענין של לפני משורת הדין.

צריך לעבוד עם עצמו וצריך לעבוד עם אחרים לעבוד עם עצמו ולעבוד עם אחרים הינם שתי עבודות חלוקות.

ישנו סיפור מפורסם מהרה"צ ר' ישראל מפולוצק.

הרה"צ ר"י מפולוצק הלך מפולוצק למגיד במעזריטש בדרכו עבר בעיירה האמליע

הקטנה ("קליין האמליע") - נוסח אחר שהיה זה בישוב באראווכע-.

בעיירה היו הרבה בני תורה בשנים ההם היו גם ה"ישוב'ניקעס" בני תורה גדולים וכשהגיע עובר-אורח היו מדברים עמו בלימוד.

באותו זמן לא היה באותו מקום - האמליע הקטנה או באראווכע - רב וכל הישוב חיכה לשעת הכושר שתאפשר להם לקחת רב.

בשנים ההם כלל לא היו מתפעלים מ[מראהו החיצוני של] אחד שהיה הולך רגלי כששק על כתפו ובגדיו בלויים היות ורוב גדולי התורה היו עורכים גלות והלכו בבגדים פשוטים.

כעת כאשר השי"ת סיבב הסיבות והגיע יהודי גדול בתורה תיכף התקבלה החלטה אצל כל העדה הגם שלא הכירוהו לבקש ממנו לכהן אצלם כרב.

הרה"צ הר"י מפולוצק כפי שגילו תלמידי מורנו הרב המגיד החבריא קדישא היה מחבב מאוד את היהודים התמימים בכלל ואת בעלי המלאכה ובעלי עסקים בני תורה בפרט ואכן רוב אנשי אותו ישוב היו בעלי עסקים ועובדי אדמה שהיו גם בני תורה ולכן הגם שהוא רצה ללכת כבר לדרכו אך היות ובני התורה בקשו ממנו שיבלה אצלם יום נוסף הוא מילא את רצונם.

את היום הנוסף אשר הרה"צ הר"י שהה אצלם

ניצלו בני התורה לדבר עמו בלימוד. ובהיות שראו בימים אשר היה אצלם כי הר"י מפולוצק הינו בעל עבודה גדול הוא נעמד להתפלל עמהם ותיקין ומתפלל כמעט עד שעה רביעית ביום וכפי הנראה הינו גם ידען גדול ובקי בספרי מוסר - ביקשו ממנו שיאמר להם איזה "מוסר וואָרט" [=אימרת מוסר].

הרה"צ הר"י הבטיח להם שבשעת מנחה יאמר להם דרוש מוסר.

דרושי המוסר של המגידים אז היו מלאים בהתעוררות של יראת שמים הם היו נוהגים לבאר מאמרי חז"ל רבים מגמרא ומדרש ולומר דברי תוכחה ודברי כבושים שהיו אחוזים את לבב הכל.

כל השומעים את דברי הכבושים ודברי התוכחה מהמגידים הן אלו העומדים בעזרת ישראל והן העומדים בעזרת נשים היו הדברים נוגעים בלבכם ומפילים עליהם אימה ופחד.

כאשר הרה"צ הר"י מפולוצק הבטיח להם שיאמר בפניהם דרוש מוסר התאסף כל הישוב לשמוע את דברי האורח.

הרה"צ הר"י התחיל את דרוש המוסר שלו עם המדרש (ב"ר פ"ג) על הפסוק "דעו כי ה' הוא האלקים" ר"י ב"ר סימון ור' אחא ר"י ב"ר סימון דעו כי הוי' הוא האלקים הוא עשנו ולא אנהנו בראנו את נפשנו ור' אחא אמר דעו כי ה' הוא האלקים הוא עשנו ולו אנו משלימים את נפשותינו.

עבודת הבורא ב"ה - אומר הרה"צ הר"י - צריכה להיות בשמחה ככתוב "עבדו את ה' בשמחה" והשמחה צריכה להיות מזה שאנו משיגים ש"הוא עשנו ולא אנהנו בראנו את נפשנו" ומכך שזכינו אשר "ולו אנו משלימים את נפשותינו".

על יסוד מאמר זה ביאר הרה"צ הר"י את כללות ענין העבודה דבר שעשה רושם חזק ביותר על השומעים הבני תורה היו פשוט נרעשים ממה ששמעו ואפילו הפשוטים והנשים שלא הבינו את דברי התורה העמוקים

עבודת הבורא ב"ה - אומר
הרה"צ הר"י - צריכה להיות
בשמחה ככתוב "עבדו את ה'
בשמחה" והשמחה צריכה
להיות מזה שאנו משיגים
ש"הוא עשנו ולא אנהנו
בראנו את נפשנו" ומכך
שזכינו אשר "ולו אנו
משלימים את נפשותינו"

הרי את המילים הספורות בהם ביאר הרה"צ הר"י את הענין של "ולו אנו משלימים את נפשותינו" בעבודה של קבלת עול זאת הבינו היטב גם הם והדבר עשה עליהם רושם גדול.

כל העדה הודתה מאוד לאורח והבני תורה הציעו לאורח לכהן אצלם כרב.

הרה"צ הר"י מפולוצק ענה להם שכעת הוא הולך בדרך רחוקה שאמורה להתארך כמה שבועות ואחריהם בעזרה"י יעבור שוב

בישובם ובאם עדיין לא יהיה להם רב והוא יוכל לקחת על עצמו את עול הרבנות - הוא ישיב להם אז.

הרה"צ הר"י הפציר בהם מאוד שלא יחכו ח"ו בבחירת רב עד אשר ישוב אליהם בפעם השניה ונסע לדרכו.

מספר שבועות עשה הרה"צ הר"י בדרכו למעזריטש מספר שבועות שהה במעזריטש ומספר שבועות נוספים ארכה הדרך חזרה ממעזריטש.

ידוע אשר כל תלמידי מורנו הבעש"ט ותלמידי הרב המגיד בלכתם למעזריטש ומעזריטש או בחזרתם ממעזריטש ומעזריטש לא היו נוהגים למהר משום שכל אחד מהם נהג בדרך הילוכו לעשות התעוררות שקטה על שיטת ותורת הבעש"ט והרב המגיד.

כאשר הרה"צ הר"י הגיע שוב לישוב - האמליע הקטנה או באראווכע - נהייתה שמחה גדולה בכל הישוב וכולם שמחו באורח הגדול.

במשך אותם שבועות בהם עשה הרה"צ הר"י את דרכו למעזריטש ובחזרה נסעו בהודמנות מסויימת כמה מבני הישוב - האמליע הקטנה או באראווכע - לפולוצק.

בהיותם בפולוצק סיפרו שהגיע אליהם לישוב עובר-אורח בן תורה גדול וכנראה בעל עבודה גדול וסיפרו את תוכן הדרוש שאמר אצלם בישוב.

יהודי פולוצק חקרו אותם היטב מה היה מראהו החיצוני של אותו הלך ועל אופן הילוכו ולפי כל הסימנים שמסרו להם בני הישוב הם הבינו כי אותו הלך הינו לא אחר מאשר הרה"צ הר"י והם סיפרו להם את

